

Derleme

Danimarka'da Yerel Yönetimler ve Mali Yapıları

İzel AKKURT

Sorumlu Yazar, Serbest Araştırmacı
izelakkurt@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4362-8247

Çiğdem AKMAN

Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF
cigdemakman@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1936-6884

Öz

Yerel yönetimlerde ve mali yapılarında yıllar içerisinde yaşanan ekonomik, sosyal ve yönetsel gelişmeler ülkeleri yakından ilgilendirmektedir. Yerel yönetimlerde yaşanan gelişmeler ile birlikte son yıllarda “yerelleşme” yönetimlerde ön plana çıkmaktadır. Yerel yönetimlerin geliştirilmesi açısından farklı ülke deneyimlerinin analiz edilerek ülkeler arasında karşılaştırmalar yapılması, iyi uygulama örneklerinin incelenmesi ve öneriler geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle çalışmada en yaşanabilir ülkeler arasında ilk sıralarda yer alan idari ve mali özerklik açısından örnek teşkil eden Danimarka seçilmiştir. Danimarka’da 2007 yılında yapılan reform ile yalnızca belediyeleri ve bölgeleri kapsayan sade bir yerel yönetim yapısı oluşturulmuştur. Bu çalışmada Danimarka örneği ile Türkiye’nin yerel yönetimlerinin idari ve mali açıdan karşılaştırmalı analizlerinin yapılması amaçlanmıştır. Çalışmanın hazırlanmasında literatür taraması ile analiz yönteminden faydalanılmıştır. Çalışmada Danimarka’nın ekonomik, siyasal ve yönetsel görünümü hakkında genel bilgiler verilmiş, ardından yerel yönetimlerin gelişim süreci, idari ve mali yapısı kapsamlı bir şekilde ele alınarak Türkiye ile arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Danimarka, Yerel Yönetimler Reformu, Yerel Yönetimlerin Mali Yapısı

JEL Sınıflandırma Kodları: H83, O18

Local Governments and Financial Structures in Denmark¹

Abstract

Economic, social and administrative developments in local governments and financial structures over the years are of close interest to countries. With the developments in local governments, “localization” has come to the fore in the administrations in recent years. In terms of developing local governments, it is very important to analyze different country experiences and make comparisons between countries, examine good practice examples and develop recommendations. For this reason, Denmark, which is an example in terms of administrative and financial autonomy, which ranks first among the most livable countries, was selected in the study. With the reform made in Denmark in 2007, it created a simple local government structure covering only municipalities and regions. In this study, the example of Denmark and Turkey's local governments are intended to be made of administrative and financial comparative analysis. In the preparation of the study, the method of analysis was used with the literature review. In the study, general information about the economic, political and administrative appearance of Denmark was given, followed by the development process of local governments, the administrative and financial structure of the comprehensive consideration of similarities and differences between Turkey and laid down.

Key Words: Local Government, Denmark, Local Government Reform, Financial Structure of Local Governments

Jel Classification Codes: H83, O18

¹ Extended abstract is presented at the end of the article.

Geliş Tarihi (Received): 14.03.2023 – Kabul Edilme Tarihi (Accepted): 25.12.2023

Atıfta bulunmak için / Cite this paper:

Akkurt, İ. ve Akman, Ç. (2023). Danimarka’da yerel yönetimler ve mali yapıları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13 (4), 1563-1592. DOI: 10.18074/ckuiibfd.1265183.

1. Giriş

Yerel yönetimler yönetim alanında yaşanan değişimler, toplumun sosyo-ekonomik değişimleri, teknolojik gelişmeler gibi birbirinden farklı nedenler ile zaman içerisinde değişim göstermektedir. Yerel yönetimlerin geçirdiği bu değişim sürecinde ülkelerin kendi ihtiyaçlarına göre tasarladıkları politikaları diğer ülkeler için de örnek teşkil etmektedir. Özellikle ulus-üstü yapıların yönetimde etkinliğini artırması süreci ile birlikte yerel yönetimler arasında artan işbirliği ve yerelleşme ön plana çıkmıştır. Ayrıca yönetim, özerklik, etkinlik ve demokratik yönetim gibi yerelleşmenin tamamlayıcıları da etkisini göstermiştir (Acar & Akman, 2021, s. 4).

Yerel yönetimlerde öne çıkan yerelleşme ile ülkelerin hem yerel hem de mali alanda yönetilmesinde “özerklik” kavramı vurgulanmıştır. Yerel özerklik, yerel yönetimlere yetki ve esneklik sağlanması, kendi koşul ve ihtiyaçlarına en uygun yönetim yapısını ve biçimini belirlemeye olanak tanınması, merkezin müdahalelerinden korunmasını içermektedir (Alıcı, 2013, s. 131). Mali özerklik ise yerel yönetimlerin merkez müdahalesinden uzak, halkın önceliklerine göre hizmet sunmasını ifade etmektedir (Ulusoy & Akdemir, 2009, s. 264).

İskandinav ülkelerinden biri olan Danimarka yüksek refah seviyesi, ekonomik ve sosyal göstergelerde sağladığı başarı gibi özellikler ile ön plana çıkmaktadır. Ülke yönetiminde de idari ve mali özerkliği ile ön plana çıkan İskandinav tipi bir refah modelini benimsemiştir. Danimarka'nın bu başarısında demokratik ilkeler, katılımcı ve şeffaf yönetim yapısı gibi faktörler etkili olmuştur. Legatum Refah Endeksi'ne göre de Danimarka 166 ülke içerisinde 1. sırada yer almayı başarmıştır (Legatum Institute, 2023). Refah seviyesi yüksek olan bu ülkede yerel yönetimlere ayrılan pay birçok ülkeye göre fazladır. Vergilendirmeleri ise kişisel olan ülkede gelir ne kadar yüksekse o kadar vergi ödenmesi gerekmektedir (SKAT, 2023a).

Danimarka yerelleşme temelleri üzerine örgütlenmiş, uzun bir yerel özerklik geçmişine sahiptir (Tekdere, 2019, s. 259). Danimarka 1970 ve 2007 yıllarında yapılan reformlar yardımı ile erken tarihte imzaladığı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na uyum adımlarını uygulamaya başlamıştır. 2007 yılında yapılan reform ile de bölünme, görev ve finans alanında yerel yönetimler yapılandırılmıştır (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 8). Gerçekleştirilen bu reform ile kapsamlı bir yeni yerel yönetim yapılandırılması ve beş bölgenin kurulması sağlanmıştır (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014). Danimarka'nın yerelleşmeyi esas alan bu rolü yerel yönetimlerde yönetsel ve mali karşılaştırma yapmaya katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada Danimarka yerel yönetim yapısının idari ve mali açıdan kapsamlı bir şekilde incelenmesi ve Türkiye ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Öncelikle yerel yönetimlerde yaşanan değişimler ile birlikte yerelleşme ve Danimarka'nın bu süreç için neden örneklik teşkil ettiği, Danimarka'nın demografik özellikleri, ekonomisi

ve siyasal yapısı ele alınmıştır. Ardından Danimarka'nın yerel yönetim yapısı incelenerek yerel yönetimlerin mali görünümü hakkında bilgiler verilmiştir. Son olarak ise Danimarka ve Türkiye'nin yerel yönetim yapıları çeşitli açılardan karşılaştırılmıştır. Çalışma, ilgili ulusal ve uluslararası yazın taraması ve incelemesine dayanan karşılaştırmalı bir derleme niteliğindedir.

2. Danimarka Hakkında Genel Bilgiler

Çalışmanın bu bölümünde Danimarka'ya ait genel bilgiler ve veriler ile Danimarka'nın genel görünümü ortaya konmuştur. İlk olarak Danimarka'nın demografik özellikleri ele alınmıştır. İkinci olarak ülkenin ekonomik görünümü ele alınmıştır. Son olarak ise siyasal, yönetsel özellikleri ve yapılanması ele alınmıştır.

2.1. Danimarka'nın Demografik Özellikleri

Danimarka, Kuzey Avrupa'da yer alan resmi adı "Danimarka Krallığı" olarak nitelendirilen İskandinav ülkelerinden biridir. Danimarka, tarihi, ekonomik ve coğrafi nedenlerle hem Nordik, hem Avrupa Birliği ülkeleriyle yakın ilişkiler içinde olmuş, bununla birlikte büyük komşularının arasında bir denge arayışının doğal sonucu olarak transatlantik ilişkilerin de güçlü bir savunucusu olmuştur (Tontuş, 2015).

Üniter bir devlet yapısı olan ülkenin başkenti Kopenhag, resmi dili Danca'dır. Danimarka, güneyde Almanya, doğuda İsveç ile komşudur. Ülkenin doğusunda Baltık Denizi ve batısında Kuzey Denizi'ne kıyısı vardır. Aynı zamanda ülke toprakları Baltık denizi kıyısında çeşitli adaları ve iki özerk bölge olan Faroe adaları ve Grönland'ı da içermektedir. Bu her iki bölgenin statüsü "özel" olarak nitelendirilmekte mevzuatta buna uygun olarak düzenlemeler yapılmaktadır. Bu bölgeler içişlerinde özgür bırakılırken dışişlerinde Danimarka'ya bağlıdırlar (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2012).

Ülke 1973 yılından beri Avrupa birliği (AB) üyesi olmasına rağmen kendi ulusal para birimi olan Danimarka kronunu kullanmayı tercih etmektedir. Ayrıca Danimarka'nın , Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Birleşmiş Milletler (BM) gibi birçok ulus üstü kuruluşa üyeliği bulunmaktadır. Sosyo-kültürel olarak ise Danimarka, Norveç ve İsveç gibi ülkeler ile birlikte coğrafi ve kültürel olarak tanımlanmakta olan İskandinav ülkelerini oluşturmaktadır. Bu ülkeler günümüzde pek çok konuda benzerlik göstermekte ve ortak kararlar almaktadır (Armağan & Dikmen, 2015).

Ülke nüfusu 2023 yılının ilk çeyreğinde 5.932.654 olarak belirlenmiştir (Statics Denmark, 2023). Ülke nüfus artış hızı (%0,35) bakımından da diğer Avrupa ülkeleri ve Türkiye'ye kıyasla düşük seyretmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022). Avrupa kıtasının diğer ülkeleri ile kıyaslandığında nispeten düşük

ve homojen bir nüfusa sahip olan ülkede yerel yönetimlerin gelir ve harcama özerkliği de oldukça yüksektir (Akdemir & Karakurt, 2016).

2.2. Danimarka'nın Ekonomik Görünümü

İskandinav ülkeleri 19. yy'da tarımda yavaş yavaş bir tarımsal dönüşüm gerçekleştirmiş ve tarım ticarileşmiştir (Armağan & Dikmen, 2015, s. 68). 1930'lu yıllarda tarım İskandinav Ülkeleri'nin ağırlıklı geçim kaynağı olarak görülmekteydi (Kuhnle & Hort, 2004, s. 4). Danimarka da bir İskandinav ülkesi olarak tarımın önemini korumaya devam etmiş olsa da ülkede sektörel olarak değişimler yaşanmıştır. Ülkenin 1960'lı yıllar ile birlikte sanayileşmesi hız kazanmış ve 1990'lı yıllardan sonra da hizmet sektöründe öne çıkmaya başlamıştır (ASO, 2016, s. 4-5).

Danimarka Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından hazırlanan İnsani Gelişmişlik Endeksi (Human Development Index) içerisinde yüksek gelişmişlik düzeyine sahip olan 191 ülke içerisinde 5. sırada yer almaktadır (UNDP, 2023). Satın alma gücü bakımından da Dünya Bankası verilerine göre 1990 (93.74 milyar dolar seviyesi) yılından 2021 yılına kadar gelişim göstererek 378.64 milyar dolara ulaşmıştır (World Bank, 2023b). Ülkede kişi başına düşen GSYH 68,300.00 \$ olarak ölçülürken enflasyon seviyesi de 1.9 olarak belirlenmiştir (World Bank, 2023a).

Danimarka'da iş gücüne katılım oranı (15 yaş üstü toplam nüfusun yüzdesi) %62 seviyesinde ölçülmektedir (The World Bank, 2023a). Ülkenin ekonomisinin sektörel dağılımında hizmet sektörünün birinci sırada yer aldığı görülmektedir. İstihdam ve milli gelirdeki payı %75'in üzerinde seyreden bu sektörde başlıca faaliyetler; eczacılık, deniz taşımacılığı, yenilenebilir enerji, ileri teknoloji ve inşaattır. Ekonomide payı %20 seviyesinde seyreden sanayide gemi, demir-çelik, gıda işleme, metal, tekstil, elektronik, kimya ve mobilya ön plana çıkmakta; tarım ise %5 seviyesinde ekonomide yer edinmektedir (İNSAMER, 2020).

Danimarka'nın vergi sistemi kanunlar ve kurallar tarafından şekillenmiş karmaşık bir sistem olarak nitelendirilmektedir (SKAT, 2021, s. 4). Ülkede karmaşık bir sistem olarak nitelenen vergilendirmede kamu sektörünün vergilerinin hesaplanması, takibi ve verimliliği bakanlık tarafından incelenmektedir. Vergileme Bakanlığı (Skatteministeriet) olarak adlandırılan bu bakanlık bağımsız olarak 1975 yılında kurulmuş ve çalışmalarına etkin bir şekilde devam etmektedir (Armağan ve Dikmen, 2015, s. 71).

Ülkede vergilerin sosyal ve demografik yapılaraya göre birbirinden farklılık gösterdiği görülmektedir. Danimarka'nın bu yönde bir vergilendirme sisteminin bulunması, vatandaşlar arasında gelir dengesizliklerinin en aza indirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle Vergileme Bakanlığı tarafından da, ülkenin tüm

vatandaşlarını kapsayan bir refah modeli olduğuna ve bireysel vergi belirleme sisteminin önemine dikkat çekilmektedir (SKAT, 2021, s. 5).

Ülkede vergi hesaplamak için ağırlıklı olarak “*vazgeçilen gelir yöntemi*” tercih edilmektedir (Tekin & Akdağ, 2013, s. 282). Verginin alınış şekilleri bakımından bakıldığında ise dolaylı ve dolaysız olmak üzere iki farklı yöntem ile vatandaşlardan alınmakta olduğu görülmektedir. Dolaysız vergiler; gelir vergisi, kurumlar vergisi, devlet vergisi, belediye vergisi, sağlık piyasası katkı payları, kilise vergisi, işgücü piyasası katkı payları, emlak vergisi ve emeklilik programı katkı paylarından oluşmaktadır (SKAT, 2021, s. 7-8). Dolaylı vergiler ise; çevre vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi ve gümrük vergisinden oluşmaktadır (SKAT, 2021, s. 8-9).

Danimarka, Avrupa Birliği'ne üye olan ülkeler arasında toplam vergi gelirleri açısından en yüksek gelir vergisi payına sahip ülkelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Ubay, 2013, s.116). Ülkenin vergileri her ne kadar sayıca fazla görünse de bu kanunun oluşum nedeni ve sosyal anlamda nasıl geniş bir kapsama sahip olduğu da ülkenin vergi bilgilendirme kılavuzunda yer almaktadır (SKAT, 2021, s.4). En genel anlamı ile vergilendirme tüm vatandaşların kamu sektöründen bir şekilde yararlanmasına dayanmaktadır. Vergi fonları, sosyal yardımlar, kütüphaneler ve kamu kurumları gibi toplumun sahip olduğu farklı harcamaları karşılamak için kullanılmaktadır (SKAT, 2023b).

2.3. Danimarka Siyasal ve Yönetmel Görünümü

Kökleri Vikinglere kadar uzanan Danimarka Krallığı'nın siyasal yapısı on altı ve on yedinci yüzyıllarda Protestanlığın yayılması ve modern bürokrasinin örgütlenmesi süreci gibi farklı gelişmeler ile şekillenmiştir (Türkölmez, 2022, s. 28). Günümüzde Danimarka Krallığının yönetim şekli anayasal monarşidir. Ülke sisteminin başında sembolik denebilecek bir rol üstlense de kral/kraliçe bulunmaktadır. Ülke 1953 yılında düzenlenmiş ve temel özellikleri ile 1849 yılına kadar uzanan anayasayı (Grundlov) halen kullanmaktadır (Folketinget, 2023).

Ülkede kuvvetlerin dengesine bakıldığında yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbirinden farklı fonksiyonları olduğu görülmektedir. Yasama yetkisi ülkede kral ile birlikte meclise verilmektedir (Statsministeriet, 2023a). Danimarka'da "Folketinget" olarak adlandırılan parlamentoda genel seçimler dört yılda bir gerçekleştirilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2021). Ancak bir başbakan da istediği zaman seçim çağrısı yapabilmektedir (denmark.dk, 2023).

Danimarka çok partili bir meclis yapısına sahiptir ve yönetimde 1909 yılından beri koalisyonlar görülmektedir (denmark.dk, 2023). Parlamentoda 2023 yılı itibari ile 179 adet milletvekili ve 16 farklı parti bulunmaktadır (denmark.dk, 2023). Bu milletvekillerinden iki tanesi Grönland, iki tanesi ise Faroe adalarının temsil görevini üstlenmektedir (denmark.dk, 2023).

Özerk olarak ele alınan Faroe Adaları'nın statüsü 1948 yılında "Faroe Adaları'nın Özerk Yönetimi Yasası (Home Rule Act of the Faroe Islands)" adıyla hazırlanan yasa ile güvence altına alınmış ve kendi kendini yönetebilen bir topluluk olabilmesi kabul edilmiştir (Statsministeriet, 2023b). Aynı şekilde Grönland için de 2009 yılında "Grönland Özerklik Yasası (Act on Greenland Self-Government)" adı ile yasal düzenleme hazırlanmış ve yasama ile yürütme alanında devraldığı sorumluluğu kullanabileceği belirtilmiştir (Statsministeriet, 2023c). Ayrıca bu her iki özerk bölgeye dış güvenlik politikası, para sistemi, emniyet ve adalet ile anayasal konular dışındaki tüm konularda yasama yetkisi verilmektedir (European Committee of the Regions, 2021).

Danimarka anayasasının 3. maddesinde yürütme gücü krala verilmiştir. Ancak bunun yanında yürütmeyi esasen etkileyecek Başbakan ve Bakanlar Kurulu gibi iki önemli yapılanma bulunmaktadır. Devlet yönetiminin başında yer alan kral/kraliçe başbakan ve hükümeti atama/azletme yetkisine sahiptir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2021). Bununla birlikte yürütme gücünü kullanan kral eylemleri dolayısı ile sorumlu tutulamazken Bakanlar hükümetin yürütülmesinden dolayı sorumlu tutulmaktadır (Statsministeriet, 2023a).

Danimarka'da yargı yetkisi bağımsızdır, yargılama ve ceza verme yetkisi ise mahkemelere (Şehir Mahkemeleri, Adliyeler ve Yargıtay) verilmiştir (ASO, 2016). Yargı ile ilgili hususlar, Danimarka Anayasası'nın 59. ve 65. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Buna göre yargı yetkisinin kullanımı sadece mevzuat ile düzenlenmektedir ve adaletin yönetimi her zaman yürütmeden bağımsız bir şekilde gerçekleşmektedir (Statsministeriet, 2023a).

3. Danimarka'da Yerel Yönetimler ve Mali Yapıları

Çalışmanın bu bölümünde Danimarka'nın yerel ve mali yapısı ele alınmaktadır. Bu kapsamda ilk olarak, Danimarka'da yerel yönetimlerin gelişim süreci ve reformlar sonuçları ile birlikte ele alınmıştır. İkinci olarak, Danimarka'da yerel yönetimlerin yapısı, görev ve sorumluluklar incelenmiştir. Son olarak ise Danimarka'da yerel yönetimlerin mali yapıları ele alınmıştır.

3.1. Danimarka'da Yerel Yönetimlerin Gelişimi ve Reform Çalışmaları

Danimarka'da yerel yönetimlerin kuruluşu 1600'lü yıllara dayanmaktadır (Hansen, 2012, s. 44). 1830'larda ülkede kral tarafından yaklaşık 80 kasabaya sorumluluk verilerek yerel yönetim sistemi oluşturulmuştur (Scottish Govenment, 2021). Özerk yerel yönetimlerin anayasal bir şekilde dayanağının oluşturulması ise 1849 yılı ile birlikte gerçekleştirilmiştir (Akdemir & Karakurt, 2016, s. 131). Bu tarihten sonra belediyelerin yasal sorumluluk alanları ile ilgili giderek daha fazla yasa çıkartıldığı görülmektedir (Greve, 2012, s. 135).

Danimarka'da 1950 yılına gelindiğinde yerel yapılanmasının temellerinden birini oluşturan il sayısı 25 iken, belediye sayısının 1387 olduğu görülmektedir (Council of Europe, 1998, s. 5). 1950 sonrası tarihsel gelişim sürecine bakıldığında ise, Nordik ülkelerinde gerçekleşen reformlar Avrupa'nın diğer ülkelerine kıyasla yüksek ölçüde yerleşmenin olduğu ülkelerdir (Akdemir & Karakurt, 2016, s. 128). Danimarka da Nordik ülkelerinden biri olarak yerleşme düzeyini reformlar yaparak aşama aşama artırmıştır.

İlk olarak 1 Nisan 1970 yılında gerçekleştirilen reform sonucu Danimarka'da belediye ve il sayısında radikal olarak bir azalma gerçekleştirilmiştir (Council of Europe, 1998, s. 5). Bu değişimler ile devletten alınan görev ve maliyet yüklerinin devlet kurumlarına ve belediyelere dağılımının yeniden yapılandırılması için temel oluşturulmuştur (Ministry of Interior and Health, 2005). 1996 yılına geldiğinde de ülkede yerleşme etkisi ile il sayısı 14'e düşürülürken belediye sayısının da 275'e düşürüldüğü görülmüştür (Council of Europe, 2013, s. 5).

2002 yılından itibaren de yerel yönetimler reformu yapılması için yönetimde farklı adımlar atılarak hazırlık yapılmıştır (Ministry of Interior and Health, 2005, s. 12). Örneğin, ülkede 2004 yılında yapısal reform hazırlanmış, belediyelere verilen yeni yetki devirlerinin katılımcı demokrasiyi güçlendireceği ve daha fazla özgürlük sağlayacağı vurgulanmıştır (Ministry of the Interior and Housing, 2004, s. 15).

Ülke güncel yerel yönetim altyapısını 2007 değişiklikleri ile hazırlamıştır (Hansen, 2012, s. 44). 1 Ocak 2007 tarihinde başlatılmış olan Yerel Yönetimler Reformu'nun üç ana unsuru bulunmaktadır. Bunlardan ilki vergilendirmeyi artırmadan optimum hizmetleri sağlayacak etkin bir kamu sektörünün sağlanması, ikincisi hizmetlerin vatandaşlara en yakın yetkililer tarafından sağlanarak yerel demokrasinin güçlenmesi ve son olarak da ilgili organların her biri için net sorumlulukların belirlenmesi ve çakışmaların önlenmesidir (Council of Europe, 2013, s. 8). Aşağıda yer alan tabloda Danimarka'da 2007 yılında yapılan düzenlemeler sonrası belediyelerin, bölgelerin ve merkez idarenin sorumluluklarına yer verilmiştir.

Tablo 1: Belediyelerin, Bölgelerin ve Merkezin Sorumluluklarının Dağılımı

Belediyelerin Sorumlulukları	Bölgelerin Sorumlulukları	Merkezi İdarenin Sorumlulukları
<ul style="list-style-type: none">• Kütüphaneler, müzik okulları, yerel spor aktiviteleri ve kültür• Yerel yol bağlantıları• Sosyal psikiyatri• Kamu hizmetleri ve kurtarma hizmetleri• Sosyal hizmetler• Çocuk bakım• Yetişkinler için özel eğitim• Yaşlıların bakımı• Sağlık bakım hizmetleri (Sağlık koruyucu tedavi, bakım ve rehabilitasyon, evde bakım)• Yerel işletme hizmetleri ve yerel turizm• Çevre koruma ve atık yönetimi, su ve yerel planların hazırlanması• Kırsal Kalkınma• Mülteciler ve göçmenler için uyum ve dil eğitimi	<ul style="list-style-type: none">• Halk sağlığı ve sağlık• Hastane temini• Ulaşım• Kültür• Ruh sağlığı tedavisi• Bölgesel kalkınma• Sosyal hizmetler ve özel eğitim• İş tanıtımı• Çevre ve doğa• Toprak kirliliği• Sağlık sigortası	<ul style="list-style-type: none">• Ticaret ve sanayi sübvansiyonları• Devlet vergi merkezleri ile işbirliği içinde vergilendirme ve tahsilat ile ilgili vatandaş hizmeti• Ulusal düzeyde yönetim, bölgesel ve yerel düzeyde uygulanan idari sorumlulukların denetimi• Bazı kültürel etkinlikler• Yükseköğretim, orta öğretim, mesleki eğitim ve araştırma• İşsizlik sigortası ve iş teftişi• Hasta maaşı, çocuk yardımları ve yaşlı emekli maaşları

Kaynak: European Committee of the Regions, 2021.

Tablo 1’de de görüldüğü gibi Danimarka’da hizmetlerin sunulması için yapılan sorumluluk sınıflandırılmasında “yerelleşme” ilkesi etkili olmuştur. Bu nedenle ulusal düzeydeki hizmet ve sorumluluklardan merkez idare sorumlu tutulmuş, emniyet, adaletin yönetilmesi, dış ilişkiler ve kalkınma yardımlarında genel yasama yetkisi bahşedilmiştir (European Committee of the Regions, 2021). Bölgesel düzeye indirgenebilecek sorumluluklar için bölge idareleri, en spesifik düzeyde hizmetler için ise en küçük yönetim birimleri olan belediyelere görevlendirme yapmıştır.

Danimarka'da Ekonomik İşler ve İçişleri Bakanlığı bölgelerin ve belediyelerin yüksek denetim otoritesi olarak görevlendirilmiştir. Bu nedenle bakanlık belediye ve bölgesel görevlerinin, yapının, ekonominin çerçevesinin izlenmesi gibi bir dizi görevi yerine getirmektedir (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 47).

3.2. Danimarka'da Yerel Yönetimlerin Yapısı

Danimarka'da yerel yönetimlerin yapısı belediyeler ve bölgeler olmak üzere temel iki ögeden oluşmaktadır. Yerel yönetim geleneği güçlü olan Danimarka'da yerel yönetim birimleri merkezi yönetimin sıkı denetimi altında ezilmemekte ve genellikle vesayetçi uygulamalara yer verilmemektedir (Parlak, 2014, s. 24). Danimarka'da belediyeler ve bölgeler merkezi hükümetten bağımsız olarak konumlanmakta, İçişleri ve Sağlık Bakanlığı (Ministry of Interior and Health) yasalar tarafından aksi belirtilmediği takdirde bu birimler üzerinde kontrol uygulayamamakta veya idari emir verememektedir (Çiftçi, 2020, s. 55).

3.3.1. Belediyeler

Danimarka'da 98 adet belediye ve belediyelerin gönüllü katılımına dayanan Danimarka Yerel Yönetimler Birliği (LGDK) bulunmaktadır (Trade Union Development Projects Directory, 2023). Zorunlu olmasa da 98 belediyenin tamamının birliğe üyeliği bulunmaktadır (Çiftçi, 2020, s. 55). Danimarka'da belediyeler ile ilgili düzenlemeler "Yerel Yönetim Yasası (Local Government Act No.615)" kapsamında yapılmaktadır (European Committee of the Regions, 2021). Bu yasa tüm belediyeler için aynı kuralları içermektedir (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 15).

Danimarka belediye idarelerinin belediye meclisi, belediye başkanı ve belediye encümeni olmak üzere üç yönetsel organı bulunmaktadır (Akdemir & Karakurt, 2016, s. 6). Bu yönetsel organların yetki ve sorumlulukları ilgili mevzuatta subsidiarite kapsamında oluşturulmaya çalışılmıştır.

Belediye meclisleri yerel düzeydeki önemli meseleler için karar organı olarak yer almaktadır. Bu kapsamda meclisler bütçe ve kesin hesapların kabulü, belirli oranların belirlenmesi, kredilerin onaylanması ve garanti yükümlülüklerinin kabulü gibi bir dizi yetki ve sorumluluk ile donatılmıştır (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 15).

Danimarka'da belediye meclislerinin başı konumunda belediye başkanları yer almaktadır. Başkan Danimarka'da meclis üyelerinin arasından seçilmektedir. Alınan kararların uygulamak, toplantıya başkanlık etmek, toplantıya gündem hazırlamak gibi bir dizi yetki ve sorumluluk ile donatılmıştır (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 15). Başkent olarak Kopenhag, özel bir statüye sahiptir. Kopenhag belediye meclisine City Council (Şehir Meclisi),

belediye başkanına da “Lord (Büyükşehir Belediye Başkanı)” adı verilmektedir (Çiftçi, 2020, s. 56).

Belediye encümeninin üyeleri belediye meclisi tarafından atanmaktadır. Bu yapı belediyenin günlük işleri kapsamında etkin rol üstlenmektedir. Ayrıca seçim döneminin herhangi bir zamanında kurulabilirler (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014). Belediye meclisinin seçilmiş tüm üyeleri, belediye encümeninde temsil hakkına sahiptir (Akdemir & Karakurt, 2016, s. 6).

Meclislerin oluşmasında nüfus ve iş yükü gibi farklı ögeler etkili olmaktadır. Anayasa'nın 82. maddesine göre belediyelerin kendi işlerini bağımsız olarak yönetmeleri hazırlanan mevzuat ile belirlenmektedir (Statsministeriet, 2023a). Her belediye de bu kapsamda kendi bölüm ve birim organizasyonlarının kurulmasına karar verebilmektedir (European Committee of the Regions, 2021). Danimarka'da meclislerde 20,000 nüfusta 7, 20,001-30,000 arası nüfusta 18, 30,001-50,000 nüfusta 37, son olarak 50,001 ve üzeri nüfusta 36 meclis üyesi bulunmaktadır (Akarçay, 2017).

3.3.2. Bölgeler

Danimarka'nın yerel yönetiminde diğer birçok ülkenin aksine il bazında yerleşme değil bölgelerin oluşturulması esas alınmıştır. Günümüzde Hovedstaden, Sjælland, Syddanmark, Midtjylland ve Nordjylland olmak üzere beş adet bölge bulunmaktadır (Danske Regioner, 2023). Bu birbirinden farklı beş bölgenin hizmet sunduğu vatandaş sayısı da çeşitli sosyo-ekonomik değişiklikler nedeni ile farklılıklar göstermektedir. Başkent olan Kopenhag'ı da içine alan Hovedstaden bölgesi ülkenin idari merkez bölgesi konumunda yer almaktadır. Bu bölge en küçük yüz ölçümüne sahip olmasına rağmen nüfus ve idari yönü ile bölgeler arasında özel bir konuma sahiptir (Danske Regioner, 2023).

Bölgeler, ülkedeki bölgeler arası farkları azaltmak, yerel yönetimlerin çıkarlarını yönetmek hedefi ile oluşturulmuştur ve önemli hizmetler vermektedirler (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 18). Bu yapılanmanın yönetimi Bölgesel Yönetim Yasası (The Regional Government Act) ile düzenlenmektedir (European Committee of the Regions, 2021). Ülkenin bölgelerindeki temsilciliklerinin dışında Brüksel'de de sekreterlik bulunmaktadır (Danish Regions, 2011). Danimarka'da bölge idareleri, merkezi yönetimlerin bazı yetkilerini üstlenen valilik benzeri oluşumlar olarak yer almakta ve seçimlerle belirlenen Konseyler tarafından yönetimi gerçekleştirilmektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2023). Bu konseylerin görev süresi yerel meclisler gibi dört yıldır ve her bölgenin bölgesel yürütme otoritesi olma görevini üstlenmektedir (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 18).

Ülkede her bölge için 41 seçilmiş olmak üzere ülke genelinde 205 konsey üyesi yer almaktadır (Danske Regioner, 2023). Bölgesel temsil ve konseyler dışında daha

kapsamlı bir yapılanma olan genel meclisler (General Forsamling) ise 205 üyeden oluşmakta ve bölgelerin yüksek otoritesi görünümüne karşılık gelmektedir (Danish Regioner, 2023). Konseylerin yaptığı toplantılar halka açık olarak gerçekleştirilmekte ve çevrimiçi erişim olanağı da sunulmaktadır (Region Syddanmark, 2020).

Konseylerin görev alanlarına bakıldığında ise; sağlık, istihdam, kalite ve büyüme-kalkınma gibi bölgesel düzeyde iş ve işlemler ile ilgilendiği görülmektedir (Region Nordjyland, 2015). Ayrıca üyelerin geniş anlamda konsey toplantılarında yeni gündem belirleme fırsatları da bulunmaktadır (Region Nordjyland, 2015). Konseylerin yanında Danimarka’da bölge yapılanmasında “Sağlık Hizmeti (13 Üye)”, “Bölgesel Kalkınma ve AB (19 Üye)”, “Sağlık İnovasyonu ve İş Ortaklıkları (9 Üye)”, “Psikiyatri ve Sosyal (13 Üye)”, “Çevre ve Kaynaklar (11 Üye) ve “Ücret ve Uygulayıcılar (13 Üye)” olmak üzere 6 adet kalıcı komite yer almaktadır (Danish Regioner, 2023). Çeşitli alanlarda oluşturulan bu komiteler hizmetlerin daha etkin yürütülmesi açısından önemli bir rol oynamaktadırlar.

3.3. Danimarka’da Yerel Yönetimlerin Mali Görünümü

Danimarka’da kamu sektörü maliyesi hükümetin makro ekonomik yönetiminden taviz verebilecek düzeyde yerleşmiştir (Greve, 2012, s. 148). İskandinav ülkelerinden biri olan Danimarka’nın bütçesinde yerel yönetimlere ayırdığı pay diğer AB ülkelerine kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Ülkenin bütçesinde ayırdığı paylar ve ilgili düzenlemeler bütçelendirme mevzuatında (Budget Act) yer almaktadır. Buna göre ülkenin yerel yönetimlerinin toplam kamu harcamalarının yaklaşık yarısından sorumlu olduğu görülmektedir (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 26).

Danimarka’da belediyeler gelirlerini yerel vergilendirme, merkezi hükümetin hibeleri ve servis ücretlerinden sağlamaktadır (Scottish Govenment, 2021). Ayrıca ülkede 2007 yılında yapılan reform ile belediyelerin arasında gelir eşitsizliklerinin de önlenmesi amaçlanmıştır (Ministry of the Interior and Housing, 2023). Bu yönde yapılan reform ile aynı zamanda yerel yönetimde finansman reformu da sağlandığı görülmektedir (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 26).

Danimarka’nın yerel yönetim ekonomisinde, belediyenin hizmeti ücretsiz veya önemli bir sübvansiyonla sağladığı vergilerle finanse edilenler ile vatandaşların hizmet için ödeme yaptıkları oranlarla (yaşlılar için kamu hizmetleri ve konut) finanse edilenler arasında bir ayırım yapılmaktadır (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 29). Danimarka’da tüm belediyelerin seçim sonrasında bir finans komitesi ve bir ya da daha fazla daimi komite atamak zorunluluğu bulunmaktadır (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 15). Bu komiteler mali yönü olan her durum için meclise sunulmadan önce rapor hazırlamak zorundadır (Greve, 2012, s. 145).

Yerel yönetimlerin borçlanması ülkede İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenen kurallara bağlanmıştır. Bu kapsamda belediyeler okul, bakımevi gibi sosyal yerel yönetim hizmeti için borçlanamazken enerji yatırımları, konut yapımı ve iyileştirme, kentsel dönüşüm projeleri için borçlanabilmektedir (Yeğiner & Tanrıvermiş, 2021). Danimarka’da kişisel gelir vergisi, emlak vergisi, kurumlar vergisi ve emeklilik fonu olmak üzere dört farklı yerel vergi türü bulunmaktadır (Armağan & Dikmen, 2015, s. 74). Ülkede ayrıca belediyelerin ve illerin gelir vergisi oranlarını veya vergi toplama yüzdelerini belirleme serbestisi de bulunmaktadır (Parlak, 2014, s. 29).

Danimarka’da belediye bütçelerinde en fazla pay %26,28 ile eğitim ve kültüre ayrılmaktadır. Ek olarak belediyeler ulaşım ve altyapı hizmetleri için %22,45 ile diğer hizmetlere oranla daha fazla pay ayırmıştır. Bu hizmetleri sosyal işler (%17,09), ek masraflar (%10,30), bitki tedariki (%3,45) ve sağlık (%1) izlemektedir. Bölgelerde ise sağlık hizmetleri (%97,1) başta olmak üzere sosyal hizmetler (%2,8) ve özel eğitim (%0,2) ile bölgesel kalkınmaya pay ayrılmaktadır (Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014, s. 41).

Danimarka’da bölgeler arası bütçe dağılımında da farklılıklar görülmektedir. Buna göre bütçeden en yüksek payı 1.886.471 kişi nüfusa sahip olan ve başkent Kopenhag’ı da içerisine alan “Hovedstaden” bölgesi almaktadır (Statistics Denmark, 2023a). İkinci olarak 1.355.628 kişi nüfusa sahip “Midtjylland” bölgesi almaktadır (Statistics Denmark, 2023a). Bu bölgeyi 1.236.615 nüfus ile “Syddanmark” bölgesi ve 849.932 nüfusla “Sjælland” bölgesi izlemektedir (Statistics Denmark, 2023a). Son olarak 595.731 nüfusu ile “Nordjylland” bölgesi bütçeden en düşük payı almaktadır (Statistics Denmark, 2023a). Görüldüğü üzere bütçe dağılımında nüfus kriteri dışında ölçütler de dikkate alınmaktadır.

4. Danimarka ve Türkiye Yerel Yönetim Yapısının Karşılaştırması

Çalışmanın bu bölümünde Danimarka’nın ve Türkiye’nin yerel yönetim yapılarının karşılaştırılmalı analizine yer verilmiştir. Karşılaştırmada ilk olarak her iki ülkede merkezi yönetim ve yerel yönetim yapıları incelenmiş, sonrasında her iki ülkenin de yerel yönetimlerin gelişim süreci ve reformların tarihçeleri içerikleri ile birlikte ele alınmıştır. Ardından iki ülkenin yerel yönetim yapıları ve görev, yetki ve sorumlulukları ele alınmıştır. Son olarak ise her iki ülkenin de mali özerklikleri bakımından karşılıklı analiz yapılmıştır.

4.1. Merkezi ve Yerel Yönetim Yapısı Açısından Karşılaştırılması

Danimarka ve Türkiye'nin hem yerel yönetimlerinde hem de merkezi yönetimlerinde farklılıklar ve benzerlikler bulunmaktadır. Her iki ülkenin merkezi ve yerel olarak yönetim yapısının karşılaştırılması şu şekildedir;

Tablo 2: Danimarka ve Türkiye'nin Merkezi Yapısının Karşılaştırılması

	Danimarka	Türkiye
Hükümet Biçimleri	Üniter	Üniter
Hükümet Sistemi	Anayasal Monarşi	Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi
Yasama Organı ve Meclis Yapısı	Folketinget Çok partili	TBMM Çok Partili
Yürütme Organı	Yürütme gücü krala/kraliçeye verilmiş olsa da başbakan ve bakanlar kurulu politikaların etkili isimleridir.	Cumhurbaşkanı
Yargı Organı	<ul style="list-style-type: none">• Şehir Mahkemeleri• Adliyeler• Yargıtay	<ul style="list-style-type: none">• Adli Yargı Mahkemeleri• İdari Yargı Mahkemeleri• Yüksek Mahkemeler

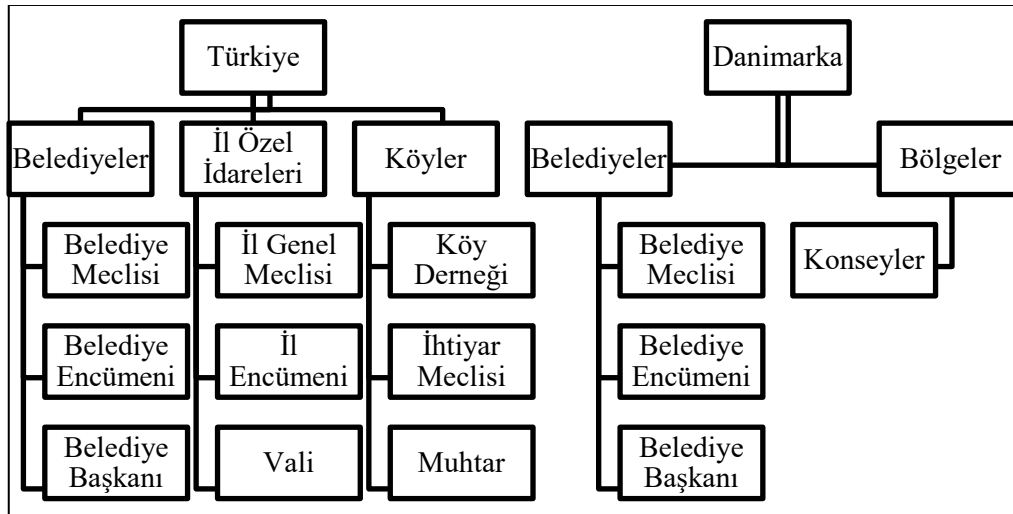
Kaynak: Folketinget, 2023; denmark.dk, 2023; Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2021; ASO, 2016

Yukarıda yer alan Tablo 2'de görüldüğü gibi her iki ülke de üniter yönetim yapısını benimsemiş olsa da hükümet sistemleri açısından farklılık göstermektedir. Danimarka gelenekselleşmiş anayasal monarşi geleneğini sürdürmektedir. Türkiye ise 2018 yılından itibaren yasal ve yönetsel olarak başkanlık sistemi benzeri Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemini benimsemiştir. Danimarka'da yasama yetkisi "Folketinget" olarak adlandırılan meclis tarafından kullanılmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2021). Buna karşın Türkiye'de yasama yetkisi Türk milleti adına "Türkiye Büyük Millet Meclisi" tarafından kullanılmaktadır (TBMM, 2018). Her iki ülkenin meclislerinin çok partili yapıda olduğu görülmektedir. Danimarka'da krala verilmiş olan yürütme yetkisi başbakan ve bakanlar kurulu ile birlikte kullanılmaktadır. Türkiye'de de yürütme yetkisi cumhurbaşkanı tarafından kullanılmaktadır. Yargı yetkisi ise her iki ülkede de mahkemeler tarafından kullanılmaktadır.

Her iki ülke de yönetimlerini merkezi yönetim ve yerel yönetim olmak üzere ikiye ayırmıştır. Danimarka'da yerel yönetim birimleri diğer ülkelerin aksine belediyelerden ve bölge yönetimlerinden meydana gelmiş basit bir yapılanmaya

sahiptir. Bölge yönetimleri Danimarka’da 2007 yılında yapılan değişiklikler ile oluşturulmuştur ve halen kullanılmaktadır (Borge & Rattsø, 2012, s. 34). Ülkede belediyeler küçük ölçekteki yerel hizmetler için tahsis edilirken bölge olarak adlandırılan yapılanmalar bölgesel hizmetleri yürütmektedir. Türkiye’de yerel yönetimler Danimarka’ya kıyasla daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Temel yerel yönetim birimleri il özel idaresi, belediyeler (il, ilçe ve büyükşehir belediyeleri) ve köylendir.

Türkiye’nin yerel yönetimlerinde Danimarka’nın aksine bölge yönetimlerine yer verilmemiştir. Ancak Türkiye’de de bölgesel gelişmenin dengeli gerçekleştirilebilmesi ve bölgesel farklılıkların azaltılması gibi sebepler ile düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden birisi 2002 yılı itibariyle Türk kamu yönetiminde Avrupa Birliği etkisi ile kurulmuş olan üç düzeyde istatistik bölgeleridir. NUTS adı verilen bu örgütlenme içerisinde Düzey 1’de on iki, Düzey 2’de yirmi altı ve Düzey 3’te ise seksen bir bölgesel birim bulunmaktadır (Övgün, 2007, s. 246). Bu düzenlemelerden diğeri ise 2006 yılında 5449 Sayılı Kalkınma Ajansları Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun ile kalkınma ajanslarının kurulmasıdır. Kalkınma ajansları 24 adet olmak üzere 81 ili kapsayacak şekilde hizmet vermektedir (Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2023). Her iki ülkenin yerel yönetim birimleri ve yapılanmaları ise şu şekilde özetlenebilir;

Şekil 1: Danimarka’da ve Türkiye’de Yerel Yönetim Birimleri ve Organları

Şekil 1’de görüldüğü üzere her iki ülkenin yerel yönetim yapılanmasında da belediyeler özelinde birimlerin ve organların benzerlik gösterdiği görülmektedir. Ancak Danimarka’da belediyeler arasında ayırım gözetilmemiş Türkiye’nin aksine “büyükşehir belediyesi” yapılanması oluşturulmamıştır. Bununla birlikte bölgeleri de yönetim yapılanmasına dahil etmiştir. Her iki ülkenin yerel yapılanmasına ait diğer öğeler ise şu şekilde karşılaştırılabilir;

Tablo 3: Danimarka ve Türkiye'nin Yerel Yönetimlerinin Karşılaştırılması

	Danimarka	Türkiye
Yerelleşme Düzeyi	Yüksek	Düşük
Yerel Yönetimlerin Denetimi	“Ekonomik İşler ve İçişleri Bakanlığı” denetimi	<ul style="list-style-type: none">• Siyasal Denetim -TBMM -Siyasal partiler -Yerel yönetimlerin organları• Yönetimsel Denetim - İçişleri Bakanlığı - Vali - Kaymakamlar• Mali Denetim• Yargı Denetimi• Kamuoyu Denetimi• Kamu Denetçiliği Kurumu Denetimi
Yerel Yönetim İle İlgili Temel Mevzuat	<ul style="list-style-type: none">• Yerel Yönetim Yasası (Local Government Act No.615)• Bölgesel Yönetim Yasası (The Regional Government Act)	<ul style="list-style-type: none">• 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu• 5393 Sayılı Belediye Kanunu• 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu• 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu• 6360 Sayılı Kanun• 442 Sayılı Köy Kanunu

Kaynak: Kara ve Karakılıçık, 2016; Akman,2019; Ministry for Economic Affairs and the Interior, 2014; European Committee of the Regions, 2021

Tablo 3'te görüldüğü gibi Danimarka yüksek düzeyde yerleşmenin esas alındığı İskandinav ülkelerinden birisidir. Buna karşılık Osmanlı'dan miras kalan merkezîyetçilik anlayışı yönetimde baskın görülen Türkiye'de daha düşük düzeyde yerleşme görülmektedir. Yıllar içerisinde bu merkezîyetçiliğe dayalı yönetim yapılanmasında birbirinden farklı reformlar ile değişiklikler yapılmaya çalışılsa da istenen dönüşüm tam anlamıyla gerçekleştirilememiştir.

Her iki ülkenin yerel yönetimleri arasındaki en önemli farklılıklardan biri yerel yönetimlerin denetimlerinin gerçekleştirilmesinde görülmektedir. Danimarka’da yerelleşme esas alınarak kurulan yerel yönetim yapılanmasında denetim yalnızca yüksek denetim otoritesi olarak belirlenen Ekonomik İşler ve İçişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir (Çiftçi, 2020, s. 55). Türkiye’de ise yerel yönetimlerin denetlenmesinde başta merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde uyguladığı vesayet denetimi olmak üzere farklı denetim yolları bulunmaktadır (Kara & Karakılçık, 2016, s. 730-731). Her iki ülke yerel yönetimler mevzuatı yönünden ele alındığında ise Türkiye’de temel yerel yönetimin mevzuatının Danimarka’ya kıyasla daha geniş kapsamlı olduğu görülmektedir.

4.2. Yerel Yönetimlerin Gelişimi ve Reformlar Açısından Karşılaştırılması

Yerel yönetimlerin gelişiminde mevcut yapı ile birlikte reformlar ve gelişim süreci de karşılaştırma yapılabilmesi için kullanılabilir. Aşağıda her iki ülkenin de yerelleşme süreci şu şekilde özetlenmektedir;

Tablo 4: Tarihsel Olarak Danimarka’da ve Türkiye’de Yerel Yönetimler

Danimarka				Türkiye			
	İl	Belediye	Bölge		İl Özel İdaresi	Belediye	BŞB
1970 Öncesi	25	1387	-	1984 Öncesi	71	1725	-
1970 Sonrası	14	275	-	1984	71	1715	3
2007 Sonrası	-	98	5	2008	81	3225	16
				2014	51	1396	30

Kaynak: Mecek ve Atmaca, 2020; T.C. Çevre , Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2022, İçişleri Bakanlığı, 2023; Güler, 2018; TÜİK, 2012a; TÜİK 2012b

Yukarıda Tablo 4’te görüldüğü üzere Danimarka’da reform Türkiye’nin aksine daha az sayıda gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Danimarka, Avrupa Birliği üyesi bir ülke olarak yerelleşme, idari özerklik ve mali özerklik gibi kavramlara önem vermiştir. İdari ve mali özerkliğin gerçekleştirilebilmesi adına ülkede reformlar aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Büyük ölçüde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi amacıyla 1970 ve 2007 yıllarında reformlar gerçekleştirilmiştir. 1950’li yıllarda 1387 olan belediye sayısı 1970 ve 2007 değişiklikleri ile önce 271 sonra da 98’e düşürülmüş, il yapılanması kaldırılarak yerine 5 adet bölge yapılanması oluşturulmuştur (Borge & Rattsø, 2012). Zamanla belediye sayısını azaltan ülke “yerelleşme” için örnek modellerden birisi olmuştur. Türkiye’de ise günümüzde toplam 1391 belediye yapılanması bulunmaktadır. Bunlardan 30 tanesi büyükşehir belediyesi, 519 tanesi büyükşehir ilçe belediyesi, 51 tanesi il belediyesi, 403 tanesi ilçe belediyesi ve 388 tanesi de belde belediyesidir (T.C İçişleri Bakanlığı, 2023).

Türkiye’de yerel yönetimlerde dönüşüm adına atılan birçok adım AB ile tam üyelik süreçlerini kapsayan 1990’lı yılların sonlarından itibaren gerçekleşmiştir. Katılım ortaklığı belgeleri, ilerleme raporları, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gibi adımlar ile yerel yönetimlerde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Şartı’nı 1988 tarihinde çekinceler ile birlikte imzalamış, 1992 yılında yürürlüğe almıştır. Danimarka da tıpkı Türkiye gibi erken bir tarihte (15.10.1985) çekinceler ile birlikte Şartı imzalamış ve 1988 yılında yürürlüğe koymuştur (Taştekin & Akca, 2020, s. 598). Türkiye’de Şartın çekinceler koyularak imzalanması ve 2000’li yıllarda yapılan kamu yönetimi reformuyla, yerel yönetimlere daha fazla görev, yetki ve kaynak aktarımında bulunulması, yerel yönetimleri daha da güçlü bir yapıya kavuşmasını sağlamıştır (Taştekin & Akca, 2020, s. 595). Bu anlamda ilk olarak 2003 yılında 5018 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu” çıkarılmıştır. 2004 yılında ise yeni büyükşehir modeli 5216 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ile yerel yapıya dâhil edilmiştir. Bu gelişmeyi belediyelerin kuruluş ve düzenlemesini esas alan 5393 sayılı “Belediye Kanunu” ve il özel idarelerin kuruluş ve düzenlemelerini esas alan 5302 sayılı “İl Özel İdaresi Kanunu” izlemiştir. Yapılan bu yasal düzenlemeler ile yönetsel gelişmelere uyum sağlamak amaçlanmıştır.

2012 yılında ise Türkiye’de yerel yönetimlerde “6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan bu kanun ile birlikte yerel yönetimlerde sadeleşme gerçekleştirilmiş, büyükşehir belediye sayısı 29’a yükseltilmiş ve hepsinin sınırı il mülki sınırı olarak belirlenmiştir (Can, 2013, s. 267). Ancak hazırlanan bu yasa Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı’nın yerindelik ve mali özerklik ile ilgili maddeleri ile çelişmesi gibi nedenler ile dikkat çekmektedir (Günel, Atvur, & Dernek, 2014, s. 68).

Türkiye’de yerel yönetimler kapsamında son değişiklikler ise Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin kabul edilmesi ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Bu sistemin kabul edilmesi ile birlikte yerel yönetimlerde “Yerel Yönetimler Politika Kurulu” ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde “Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü” oluşturulmuş ve 5393 Sayılı Belediye Kanununda değişiklikler yapılmıştır (Akman, 2019, s. 2511-2518). Yukarıda sıralanan tüm bu gelişmelere rağmen halen büyükşehir belediyeleri, kırsal alan yönetimi, yerel yönetimlerin mali yapısı gibi konular ile ilgili yeni düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.

4.3. Yerel Yönetimlerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları Açısından Karşılaştırılması

Danimarka ve Türkiye’de yerel yönetim yapılanmasında belediyeler etkin rol oynasa da oluşturulan birimler ve yasal dayanakları gibi temel noktalarda farklılıklar bulunmaktadır. Her iki ülkenin belediyelerinin yapılanması şu şekilde özetlenebilir;

Tablo 5: Danimarka ve Türkiye’de Belediyelerin Karşılaştırılması

	Danimarka	Türkiye
Belediyelerin Sınıflandırılması	Ayrıma tabi değildir.	<ul style="list-style-type: none">• İl Belediyeleri• İlçe Belediyeleri• Büyükşehir Belediyeleri
Organları	<ul style="list-style-type: none">• Belediye Başkanı• Belediye Meclisi• Belediye Encümeni	<ul style="list-style-type: none">• Belediye Başkanı• Belediye Meclisi• Belediye Encümeni
Mevzuat	<ul style="list-style-type: none">• Yerel Yönetim Yasası (Local Government Act No.615)	<ul style="list-style-type: none">• 5393 Sayılı Belediye Kanunu• 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu• 6360 Sayılı Kanun

Kaynak: European Committee of the Regions, 2021.

Danimarka’da yerel yönetimlerin en etkin birimi olan belediyeler sorumluluk alanı açısından ve yetkilendirmelerde en küçük ölçekli işler ile görevlendirilmiştir. Belediyelerin sorumlulukları sağlık ve eğitimden yol yapım çalışmalarına kadar oldukça kapsamlıdır. Öte yandan Danimarka’nın yerel yönetim sisteminde bölge sistemine de yer verilmektedir. Bölgeler ise, daha büyük ölçekli ve birden çok belediyenin alanına giren genel işleri yapmak ile yükümlü tutulmakla birlikte bölgesel dengeyi de korumaya katkı sağlamaktadır. Yerel birimler sorumluluklarını yerine getirirken merkezin hiyerarşi denemeyecek düzeyde yumuşak bir denetimi ile denetlenmekte, özerklik korunmaya çalışılmaktadır.

Türkiye’de ise yerel yönetimler görev, yetki, sorumluluk ve kapsam açısından Danimarka’ya kıyasla daha karmaşık görünmektedir. Danimarka’dan farklı olarak yerel yapılanmasında Türkiye büyükşehir belediyelerini tercih etmiştir. Türkiye’de nüfusu 5000 olan yerleşim birimlerinde belediyeler kurulabilmektedir. Buna karşın diğer belediyelerin aksine görev, sorumluluk ve yetki yönünden daha geniş bir etki alanına sahip büyükşehir belediyelerinin kurulması için toplam nüfusunun 750.000’den fazla olması şartı esas alınmıştır. 1984 itibarıyla yerel yapılanmaya dahil edilen bu belediyelerin sayısı yıllar içerisinde artmıştır (Yetkin, 2020, s. 5). Günümüzde büyükşehir belediyelerinin sınırları içerisinde kalan temel yerel hizmetlerin (ulaşım, temizlik, atık yönetimi vb.) büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasında paylaştırıldığı görülmektedir. Büyükşehir sınırları içerisinde olmayan illerde ise hizmetler başta il belediyesi ve ilçe belediyesi olmak üzere etki alanı daha küçük ölçekli yerel birimler tarafından yerine getirilmektedir. Her iki ülke de belediye yapılanmasında temel farklılıklar görülse de belediyelerin meclisinin oluşturulması gibi temel konularda benzerlikler

taşıdıkları görülmektedir. Buna göre her iki ülkede de belediye meclislerinin üye sayılarının belirlenmesi şu şekilde özetlenebilir;

Tablo 6: Danimarka’da ve Türkiye’de Belediye Meclislerinin Üye Sayıları

Danimarka		Türkiye	
Nüfus	Üye Sayısı	Nüfus	Üye Sayısı
20.000	7	0-10.000	10
20.001-30.000	18	10.001-20.000	12
30.000-50.000	37	20.001- 50.000	16
50.001 ve üzeri	36	50.001-100.000	26
		100.001-250.000	32
		250.001-500.000	38
		500.001-1.000.000	46
		1.000.000’dan fazla	56

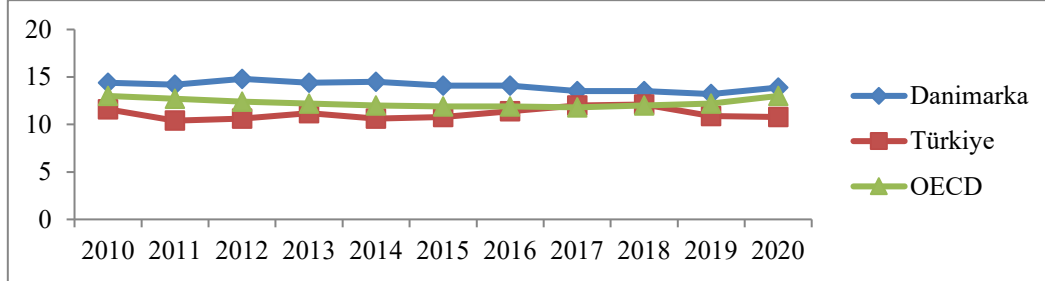
Kaynak: Akarçay, 2017; Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2019.

Yukarıda yer alan Tablo 6’da görüldüğü üzere her iki ülkede de belediye meclislerinin üye sayılarının belirlenmesinde nüfus etkili olmaktadır. Bu noktada her iki ülkedeki nüfus farkının dikkat çektiği görülmektedir. Türkiye’ye kıyasla az nüfusa sahip olan Danimarka’da meclis üye sayılarının düzenlenmesinde 50.001 nüfus üst sınırı olarak belirlenirken Türkiye’de bu sayının 1.000.000 olarak belirlendiği görülmektedir. Yukarıda sıralanan tüm özelliklerin yanında Türkiye’de büyükşehir belediyesi olan illerde büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasında, il belediyesi olan illerde il belediyesi, ilçe belediyeleri ve il özel idareleri arasında yerel görev, hizmet ve sorumluluklar açısından karmaşa yaşanabilmektedir. Ayrıca idari, siyasi ve toplumsal nedenler ile tam anlamıyla yerleşmeyi gerçekleştiremeyen yerel yönetim yapısı merkezîyetçilik geleneği altında ezilebilmektedir. Yerel yönetimler ile ilgili atılan bazı adımlar yerelde merkezileşmeye neden olabilmektedir.

4.4. Yerel Yönetimlerin Mali Özerlik Açısından Karşılaştırılması

Danimarka, yüzölçümü, nüfus gibi birçok gösterge bakımından Türkiye’den daha küçük ölçekli bir ülke olmasına rağmen GYSH bakımından dünya sıralamasında oldukça iyi durumdadır. Türkiye, Dünya Bankası verilerine göre GSYH bakımından Danimarka’nın yaklaşık iki katı büyüklüğündedir (World Bank, 2023a). Mali denge açısından incelendiğinde Danimarka’nın hem 2021 hem de 2022 yıllarında GSYH’nin %3’ünün de pozitif bir mali denge sağladığı görülmektedir. Bu oran ile OECD ülkeleri ortalamasının (-%7,5) oldukça üzerindedir (OECD, 2023a). Türkiye’nin ise 2021 yılında GSYH’nin -%4,7’si ile mali açığının olduğu görülmektedir. Ayrıca bu oran ile OECD ortalamasının da altında yer almaktadır (OECD, 2023b). Kamu alımları için yapılan harcamalar

kapsamında (GSYH'nin yüzdesi olarak) ise iki ülkenin yıllar içerisinde değişimi şu şekildedir;

Grafik 1: Danimarka’da ve Türkiye’de Kamu Alımları İçin Yapılan Harcamalar 2010-2020

Kaynak: OECD, 2023a

Grafik 1’de görüldüğü gibi Danimarka’da kamu alımları için yapılan harcamaların oranı on yılda da (2010-2020) OECD ülkelerinin üzerinde seyretmiştir. Türkiye ise oran olarak 2017 ve 2018 yılları hariç olmak üzere OECD ülkelerinin gerisinde seyretmiştir. Her iki ülkenin arasında oransal olarak en büyük fark % 4,2 ile 2012 yılında, en az fark ise % 1,4 ile 2018 yılında görülmüştür (OECD, 2023a).

Danimarka yerel yönetim yapısı içerisinde belediyeler mali açıdan önemli düzeyde pay almaktadırlar. Genel olarak yönetim gelirleri Danimarka’da GSYH’nin %54,4’lük kısmını oluştururken Türkiye’de bu oranın %31,2 olduğu görülmektedir (OECD, 2023c). Danimarka yerel yönetim gelirlerini GSYH, vergi gelirleri, hibe ve teşvikler ile diğer farklı gelirler (kullanıcı tarifeleri, gaz, elektrik, ısınma, su temini vb.) aracılığı ile sağlamaktadır (OECD, 2016a, s. 2). Türkiye de aynı şekilde yerel yönetim gelirlerini GSYH, vergi gelirleri, hibe ve teşvikler ile diğer farklı gelirler (mal ve hizmetlerin satışları, su ve yol yapımı iyileştirmesi, bağlı yerel şirketlerin temettüleri vb.) yolu ile sağlamaktadır (OECD, 2016b, s. 2). İki ülkeyi bu açıdan ayıran en temel fark GSYH bakımından yerel yönetim gelirlerinin payıdır.

Danimarka’nın GSYH kapsamında %36,4 seviyesinde yerel yönetimlere pay ayırdığı görülmektedir (OECD, 2016a, s. 2). Türkiye’nin ise GSYH kapsamında yalnızca %4,2 seviyesinde yerel yönetimlere pay ayırdığı görülmektedir (OECD, 2016b, s. 2). Yerel yönetim harcamaları yönünden de Türkiye %9 seviyesinde kalırken, Danimarka’nın %26,6 pay ayırdığı görülmektedir (OECD, 2021, s. 93). Bu yönüyle Danimarka’nın belediyelere ve bölgelere ayırdığı pay bakımından da dengeli bir dağılım gözetmiş ve mali açıdan desteklemek için gerekli düzenlemeleri yapmış olduğu görülmektedir. Türkiye’de ise mali anlamda yasal düzenlemeler olmasına rağmen uygulamada yerel yönetimler daha geniş bir mali özerkliğe ihtiyaç duymaktadır.

5. Sonuç

6 milyona yakın nüfusa sahip olan Danimarka, refah düzeyi açısından OECD gibi kuruluşlar tarafından yapılan değerlendirmelerde başarısı ile dikkat çekmektedir. Ülke gelir eşitsizliği, kişi başına düşen yıllık milli gelir, enflasyon rakamları gibi ekonomik göstergeler ve insani gelişmişlik gibi farklı sosyal göstergelerde ilk sıralarda yer almayı başarmıştır. Aynı zamanda sosyo-ekonomik alanda sağladığı bu başarıyı yerel yönetim alanında da gösterdiği görülmektedir. İdari ve mali özerkliğin sağlanması konusunda Danimarka reformlar yoluyla iyileştirmeler gerçekleştirmiştir. Bu doğrultuda Danimarka’da yapılan reformlardan iki tanesinin ön plana çıktığı görülmektedir (1970 ve 2007). Bu reformların ortak özelliği özerkliğin sağlanabilmesi için yerel yönetim birimlerinin sayılarında ve mali yapılarında düzenlemeler yapılmış olmasıdır.

Danimarka yerel yönetimleri idari açıdan yerel nitelikteki görev ve sorumlulukları yerine getiren ve merkeze bağımlılığı az olan basit bir yapıya sahiptir. Danimarka’da yerel yönetim yapısı 2007 yılında yapılan değişiklikler ile birlikte son şeklini almıştır. Buna göre yerel yönetim yapısının belediyeler ve bölgeler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bütçenin dağılımı, vergiler gibi mali konularda ise yerel özerkliğin zedelenmemesi gözetilerek hareket edilmiştir. OECD verilerinde de görüldüğü gibi Danimarka yerel yönetimleri hem gelir hem de gider açısından daha yüksek düzeyde mali özerliğe sahiptir. Bu gibi sebepler ile Danimarka günümüzde güçlü yerel yönetim anlayışına sahip, idari ve mali özerklik kapsamında da örnek ülkelerden biri olarak görülmektedir. Türkiye’de ise 2000’li yılların başında atılan adımlar neticesinde yerel yönetim birimleri idari ve mali açıdan özerk kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmış olsa da yerel yönetim birimleri arasındaki görev, yetki ve sorumluluk paylaşımı, yerel yönetimlerin gelirleri, toplam harcamalar içerisindeki payı ve öz gelirler açısından sorunlar ile karşılaşmaktadır. 6360 Sayılı Kanun ile birlikte her ne kadar yerel yönetim yapılanmasında temel düzenlemeler ve iyileştirmeler yapılmaya çalışılmış olsa da yetki, görev, sorumluluk gibi konularda tartışmaların devam ettiği görülmektedir.

Ülkelerin yerel yönetim yapılarının şekillenmesinde tarihsel, siyasal, yönetsel, ekonomik, toplumsal ve kültürel yapıları ön plana çıkmaktadır. Türkiye ile Danimarka kıyaslandığında; Danimarka’nın nüfus ve yüzölçümü bakımından Türkiye’den oldukça küçük olduğu, hemen hemen aynı tarihlerde Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nı imzaladıkları ve yürürlüğe koydukları, her iki ülkenin de yerel yönetimlerin güçlenmesi adına reform çalışmaları yaptığı ve Türkiye’nin daha düşük bir düzeyde idari ve mali özerliğe sahip olduğu görülmektedir.

Çalışma ile her iki ülkenin yerel yönetim yapıları ve mali yapıları ele alınmıştır. Buna göre Danimarka’nın yerel yönetim yapısının Türkiye’ye kıyasla daha sade yapıda olduğu ve yerel yönetimlerde yerel özerklik ve mali özerkliği ile ön plana çıktığı görülmüştür. Türkiye’de ise hem yerel özerklik hem de mali özerkliğin hayata geçirilmesi için farklı yerel reformlar yapıldığı ancak tartışmaların halen

sürdüğü görülmüştür. Çalışma ile her iki ülkenin pek çok açıdan farklı dinamiklere sahip olmasının idari ve mali özerklik düzeyini etkilediği görülmüştür. Bu açıdan iki ülkenin de yapısına ve koşullarına göre nevi şahsına münhasır bir idari ve mali özerkliğe sahip olduğu görülmüştür. İlerde yapılacak çalışmalarda ise her iki ülkenin de yerel ve mali özerkliğini etkileyen faktörlerin karşılaştırılmalı şekilde ele alınması önerilmektedir.

Kaynakça

- Acar, İ. A., ve Akman, Ç. (2021). Dünyada Yerelleşme ve Mali Yapılarda Gelişmeler, Ç. Akman, ve İ. A. Acar (Ed.). içinde, "*Dünyada Yerel Yönetimler ve Mali Yapıları*" (s. 1-16). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akarçay, P. (2017). Finlandiya, Danimarka ve Norveç'te Yerel Yönetimle,. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(46), 352-372.
- Akdemir, T., ve Karakurt, B. (2016). Nordik Ülkelerinde İdarelerarası Mali İlişkiler. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 127 - 159.
- Akman, Ç. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yerel Yönetimler Yapbozu: Gelişmeler ve Öneriler. *OPUS International Journal of Society Researches*, 13(19), 2499-2532.
- Alıcı, O. V. (2013). Büyükşehir İlçe Belediyelerinin İdari ve Mali Özerkliği. *Yerel Politikalar*, (3), 127-152.
- Armağan, R., ve Dikmen, S. (2015). İskandinav Ülkeleri Vergi Sistemleri ve Gelirlerinin Karşılaştırmalı bir Analizi. *AKÜ İİBF Dergisi*, 17(2), 67-81.
- ASO. (2016). *Danimarka Ülke Notu*. <https://www.aso.org.tr/wp-content/uploads/2017/09/danimarka.pdf> (Erişim Tarihi: 4 Mart 2023).
- Can, E. (2013). 6360 Sayılı Kanun ve Yerel Yönetimlerde Yeni Dönem. F. N. (Ed.) içinde, *Yönetişim: Türk Kamu Yönetimine Yansımaları* (s. 265-275). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Council of Europe. (1998). *Structure and Operation of Local and Regional Democracy:Denmark*. Council of Europe.
- Council of Europe. (2013). *Local and regional democracy in Denmark*. <https://rm.coe.int/local-and-regional-democracy-in-denmark-recommendation-julia-costa-por/168071ab7f> (Erişim Tarihi: 3 Mart 2023)

- Çiftçi, Y. (2020). Yerel Yönetim Reformu Sonrasında Türk Yerel Yönetimleri İçin Bir Tipoloji Belirleme Çalışması. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Danish Regioner. (2023). *Danish Regions*. <https://www.regioner.dk/services/in-english> (Erişim Tarihi: 5 Mart 2023).
- Danish Regions. (2011). *The Regions*. <https://www.regioner.dk/media/1334/regionerne-kort-fortalt-2011-engelsk.pdf> (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2021).
- Danske Regioner. (2023). *Om de fem regioner*. <https://www.regioner.dk/services/om-de-fem-regioner> (Erişim Tarihi: 4 Mart 2023).
- denmark.dk. (2023). *Government and Politics*. <https://denmark.dk/society-and-business/government-and-politics> (Erişim Tarihi 3 Mart 2023).
- European Committee of the Regions. (2021). *Denmark*. <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Denmark-Introduction.aspx> (Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2021).
- Folketinget. (2023). *The Constitutional Act of Denmark*. <https://www.thedanishparliament.dk/en/democracy/the-constitutional-act-of-denmark> (Erişim Tarihi: 4 Mart 2023).
- Greve, E. (2012). Local Government in Denmark. A. M. Moreno(Ed.) içinde, *Local Government in the Member States of the European Union: a Comparative Legal Perspective* (s. 135-156). Madrid: INAP.
- Güler, B. A. (2018). *Türkiye'nin Yönetimi:Yapı*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Günel, A., Atvur, S. ve Dernek, K. O. (2014). 6360 Sayılı Yasanın Yerelleşme Bağlamında Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(3), 55-70.
- Hansen, J. B. (2012). Local Government in Denmark and the 2007 Municipal Reform". A. Moisió (Ed.) içinde, *Rethinking Local Government: Essays on Municipal Reform* (s. 43-81). Helsinki, Helsinki: Government Institute for Economic Research.
- İNSAMER. (2020). *Danimarka*. <https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-danimarka/> (Erişim Tarihi: 20 Nisan 2021).

- Kara, H., ve Karakılıç, Y. (2016). 5018 Sayılı Kanun Kapsamında Yerel Yönetimlerin Denetimi: Getirdiği Yenilikler,Uygulamalar ve Karşılaşılan Eksiklikler. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 727-738.
- Legatum Institute. (2023). *The Legatum Prosperity Index*. <https://www.prosperity.com/rankings> (Erişim Tarihi: 9 Mart 2023).
- Mecek, M., ve Atmaca, Y. (2020). Yerel Yönetimlerin İdari Yapısına İlişkin Mevzuat Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 2068-2087.
- Ministry for Economic Affairs and the Interior. (2014). *Municipalities and Regions-Tasks and Financing*. <https://english.im.dk/media/22352/municipalities-and-regions-tasks-and-financing-june-2014.pdf> (Erişim Tarihi: 4 Mart 2023).
- Ministry of Interior and Health. (2005). *The Local Government Reform-In Brief*. <https://english.im.dk/media/22359/the-local-government-reform-in-brief.pdf> (Erişim Tarihi: 5 Mart 2023).
- Ministry of the Interior and Housing. (2004). *Agreement on a Structural Reform*. <https://english.im.dk/media/22360/agreement-on-a-structural-reform.pdf> (Erişim Tarihi: 5 Mart 2023).
- Ministry of the Interior and Housing. (2023). *About Municipalities and Regions*. <https://english.im.dk/responsibilities-of-the-ministry/governance-of-municipalities-and-regions/about-municipalities-and-regions> (Erişim Tarihi: 4 Mart 2023).
- OECD. (2016a). *Denmark*. <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-Denmark.pdf> (Erişim Tarihi: 13 Mart 2023).
- OECD. (2016b). *Turkey*. <https://www.oecd.org/regional/regional-policy/profile-Turkey.pdf> (Erişim Tarihi: 13 Mart 2023).
- OECD. (2021). *Government at a Glance 2021*. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/8ccf5c38-en.pdf?expires=1678351571&eid=idveaccname=guestvechecksum=6A7501715161443997F1672E037F9530> (Erişim Tarihi: 10 Mart 2023).
- OECD. (2023a). *Government at a Glance 2023*. <https://www.oecd.org/publication/government-at-a-glance/2023/dashboard> (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2023).

- OECD. (2023b). *General Government Revenue*. <https://data.oecd.org/gga/general-government-revenue.htm#indicator-chart> (Erişim Tarihi: 13 Mart 2023).
- OECD. (2023c). *Government at a Glance: Country Notes*. <https://www.oecd.org/publication/government-at-a-glance/2023/country-notes/turkiye-1aab42fa/#chapter-d1e22> (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2023).
- Övgün, B. (2007). Bir Politika Transferi Örneği: Kalkınma Ajansları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62(03), 233-255.
- Parlak, B. (2014). Avrupa Birliği Perspektifinden Merkezi Yönetim - Yerel Yönetim İlişkileri. *Tesam Akademi Dergisi*, 1(1), 7-40.
- Region Nordjylland. (2015). *Organisation*. <https://rn.dk/service/english/organisation> (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2021).
- Region Syddanmark. (2021). *The Regional Council*. <https://regionsyddanmark.dk/wm230809> (Erişim Tarihi: 23 Haziran 2021).
- Scottish Government. (2021). *Systems of Local Governance and How Citizens Participate International Review*. <https://www.gov.scot/publications/systems-local-governance-citizens-participate-international-review/pages/8/> (Erişim Tarihi: 5 Mart 2023).
- Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. (2023). *Kalkınma Ajansları*. <https://www.siviltoplum.gov.tr/bilgimerkezi/kalkinma-ajanslari> (Erişim Tarihi: 29 Haziran 2023).
- SKAT. (2021). *Municipal Budget*. <https://www.dst.dk/en/Statistik/emner/nationalregnskab-og-offentlige-finanser/kommuner-og-regioner/kommunernes-budgetter> (Erişim Tarihi: 8 Mayıs 2021).
- SKAT. (2023a). *Inroduction to Taxation in Denmark*. <https://skat.dk/data.aspx?oid=2244281> (Erişim Tarihi: 9 Mart 2023).
- SKAT. (2023b). *Tax in Denmark*. <https://skat.dk/data.aspx?oid=80716vevid=217663velang=us> (Erişim Tarihi: 9 Mart 2023).
- Statics Denmark. (2023). *Population*. <https://www.dst.dk/en/Statistik/emner/borgere/befolkning> (Erişim Tarihi: 3 Mart 2023).

- Statistics Denmark. (2023a). <https://www.statbank.dk/20022> (Erişim Tarihi: 5 Mart 2023).
- Statistics Denmark. (2023b). <https://www.statbank.dk/20517> (Erişim Tarihi: 4 Mart 2023).
- Statsministeriet. (2023a). *The Constitutional Act of Denmark*. <https://english.stm.dk/media/8874/the-constitutional-act-of-denmark.pdf> (Erişim Tarihi: 3 Mart 2023).
- Statsministeriet. (2023b). <https://english.stm.dk/media/8876/home-rule-act-of-the-faroe-islands.pdf> (Erişim Tarihi: 4 Mart 2023) .
- Statsministeriet. (2023c). https://english.stm.dk/media/8872/gr_self-government_uk.doc (Erişim Tarihi: 4 Mart 2023).
- T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2022). *2021 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu*. Ankara: T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2019). *Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve İhtisas Komisyonları Teşekkülü ve Çalışmasına İlişkin Rehber*. <https://webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/dokumanlar/belediye-meclisi--8230-21647-20190406231213.pdf> (Erişim Tarihi: 30 Haziran 2023).
- T.C. İçişleri Bakanlığı. (2023). *Özel İdare*. <https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/ozel-idare1> (Erişim Tarihi: 30 Haziran 2023).
- T.C. İçişleri Bakanlığı. (2023). *Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri*. <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx> (Erişim Tarihi: 13 Mart 2023).
- Taştekin, A. ve Akca, H. (2020). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Türkiye'nin Koyduğu Çekincelerin Yeniden Değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(3), 594-609.
- TBMM. (2018). *"Türkiye Cumhuriyeti Anayasası"*. https://www5.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf (Erişim Tarihi: 28 Haziran 2023).
- Tekdere, M. (2019). "Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerin Yerel Yönetim Yapıları". *Türkveİslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (20), 248-282.

-
- Tekin, A., ve Akdağ, Y. (2013). "Belçika, Danimarka, Finlandiya ve Hollanda'nın Vergi Harcamaları Gelişimi". *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 277-292.
- Tontuş, Ö. (2015). Tüm Yönleriyle Sağlık Turizmi Ülkeler. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı (Erişim Tarihi: 4 Mart 2023).
- Trade Union Development Projects Directory. (2023). *Local Government Denmark*. <https://projects.ituc-csi.org/local-government-denmark?lang=en> (Erişim Tarihi: 6 Mart 2023).
- TÜİK. (2012a). *İstatistiki Göstergeler:1932-2011*. Ankara: TÜİK.
- TÜİK. (2012b). *Türkiye İstatistik Yıllığı*. Ankara: TÜİK.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2021). *Danimarka'nın Siyasi Görünümü*. <http://www.mfa.gov.tr/danimarka-siyasi-gorunumu.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 10 Mart 2021).
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2023). *Danimarka Ekonomisi*. <https://www.mfa.gov.tr/danimarka-ekonomisi.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 5 Mart 2023).
- Türkölmez, İ. R. (2022). Danimarka'nın Politik Yapısının Kameral Kökenleri. *Journal of Political Administrative and Local Studies (JPAL)* , 5(1), 26-45.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2009). Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 259-287.
- UNDP. (2023). *Documentation and Dowlands*. Human Development Reports: https://hdr.undp.org/sites/default/files/2021-22_HDR/HDR21-22_Statistical_Annex_HDI_Table.xlsx (Erişim Tarihi: 3 Mart 2023).
- World Bank. (2023a). *Denmark*. <https://data.worldbank.org/country/denmark> (Erişim Tarihi: 4 Mart 2023).
- World Bank. (2023b). *GDP,PPP (current international \$)- Denmark*. https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD?locations=D&Kvename_desc=false (Erişim Tarihi: 3 Mart 2023).
- Yeğiner, P. ve Tanrıvermiş, Y. (2021). Dünya'da ve Türkiye'de Yerel Yönetim Bankacılığı. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (31), 23-42.
- Yetkin, O. (2020). Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin Yapısı ve Geleceği. *Akademik Düşünce Dergisi*, (1), 4-16.

Etik Beyanı: Yazarlar, bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu beyan etmektedir. Bilimsel etik konuları ile ilgili aksi bir durumun tespiti halinde tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına ait olup, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır.

Local Governments and Financial Structures in Denmark

Extended Abstract

1. Introduction

As a result of the change and development of local governments over time, the concept of self-government has begun to increase its effect. This "self-government" effect seen in the administrative and financial fields in local governments varied from country to country. This difference from country to country can serve as an example for the improvement of the existing administrative structure by examining and comparing the examples of more than one country. For this reason, the example of Denmark, which has come to the fore in both local and financial self-government with its reforms, is the subject of the study.

2. Methodology

In this study, it is aimed to reveal the transformation (local and financial) that Denmark went through with the local government structure. The scope of the study is limited to the examination of local governments and their financial structures in Denmark and the similarities/differences with Turkey. Within the scope of the study, "How are local governments and their financial structures formed in Denmark?" and "What are the similarities and differences between local governments and their financial structures in Turkey and Denmark?" answers to the questions were sought. In this study, which is a compilation, national and international sources and indicators were used.

3. Denmark Local Government System

It is seen that local and financial self-government is at a high level in Denmark, where changes in local governments are carried out gradually. In order to realize decentralization in the country, reforms were carried out in 1970 and 2007. In this framework, both the administrative and financial structure of the local government has been reconstructed according to many elements such as administrative changes and socio-economic factors. With the study, it was seen that local governments and financial structures in Denmark were restructured with the 2007 reform. Although different changes have affected local governments after this reform, the local government structure created by the reform is largely preserved. In the provision of services, a classification was made by considering a balance between the center and the local. While the central government is assigned for the general services of the country, regions for large-scale services that fall under the influence of more than one municipality are assigned. The municipalities in the country are responsible for providing local services in the narrowest sense. "Ministry for Economic Affairs and the Interior" has been assigned to supervise local governments in the country. However, when the local government structure of Denmark is examined, it is seen that these inspections are carried out far from strict tutelage control.

4. Conclusion

It has been observed that Denmark, which is examined within the scope of the study, has undergone changes in its local and financial structure, just like Turkey. It is also seen that both countries are going through a similar process in terms of the "European Charter of Local Self-Government". However, it has been observed that the levels of decentralization and financial autonomy of both countries are realized at different rates and through different ways. While the change in Denmark took place gradually, the process in Turkey gained momentum after 2000. In the study, it was seen that both countries have similarities in terms of GDP and local expenditure/income. However, it has

been observed that Denmark's share for local structure is higher than Turkey. In addition, it is seen that Denmark's local structure is more flexible in terms of local autonomy. Moreover, although reform studies have been carried out, it is seen that the discussions on local and financial self-government continue in Turkey. Although they went through similar processes within the scope of the study, it was seen that both countries formed their own unique local structure. In this formation process, a number of administrative, social, economic and geographical features of the countries had an impact. However, Denmark has managed to draw attention among many countries with its decentralization-centered structuring and financial self-governent.